

De migrantenstroom in Europa

Ontleding van het probleem

Catheline Remy¹

Het Studiecentrum voor Veiligheid en Defensie (SCVD) van het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie publiceert sporadisch korte analyses van actuele thema's in zijn reeks van e-Notes. Deze reeks en andere publicaties zijn beschikbaar op onze website www.rhid.be.

Het Europese grondgebied zou overspoeld worden door een nog nooit geziene migrantenstroom. Wat is hiervan waar? Wie zijn die mensen die Europa trachten binnen te komen? Wat zijn hun rechten? Wat doet de Europese Unie aan deze problematiek?

De asielverzoeken in Europa

De laatste jaren nemen de asielverzoeken toe in de Europese Unie (EU), die 626.000 aanvragen in 2014 registreerde. Dit aantal is echter niet het "record" sinds de Tweede Wereldoorlog. Door de burgeroorlog in ex-Joegoslavië registreerde de Europese Unie 672.000 asielverzoeken in 1992, hoewel ze toen slechts vijftien lidstaten telde.² Destijds hadden de media van verschillende

Europese landen de publieke opinie gewezen op het gevaar van een toestroom van vluchtelingen, met als resultaat een debat over het asielrecht. De Europese regeringen en hun burgers waren bang voor een invasie van duizenden vluchtelingen.³ De Europese staten, die niet geneigd waren om deze vluchtelingen op te vangen, konden het niet eens worden over de eerlijke verdeling van deze massa tussen de verschillende Europese landen. Het aantal vluchtelingen die elke staat toen diende op te vangen, werd eenzijdig beslist en de lidstaten kenden aan de vluchtelingen verschillende statussen toe.

De afgelopen maanden hebben de media uitvoerig bericht over de migratiestroom naar Europa die de Europese publieke opinie en regeringen verontrust. Het aantal asielverzoeken neemt sinds 2006 gestaag toe en stijgt zelfs in ijtempo sinds 2013. Vandaag de dag zijn de meeste asielzoekers in Europa afkomstig uit Syrië, Afghanistan, Kosovo, Eritrea en Oekraïne. Anderen komen uit Irak, Servië, Nigeria of Gambia. Nochtans zullen niet al deze mensen asiel krijgen.

¹ Juridisch adviseur bij het ministerie van Landsverdediging. De in dit artikel geuite standpunten vallen uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de auteur en geven niet noodzakelijkerwijs de standpunten en het beleid van het ministerie van Landsverdediging of van het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie weer.

² Asielstatistieken van Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics.

³ M. MOROKVASIC, "La guerre et les réfugiés dans l'ex-Yougoslavie", *Revue européenne des migrations internationales*, vol. 8, nr. 2, 1992.

Asielzoekers: economische migranten of vluchtelingen?

De massa's die in Europa aankomen bestaan uit een mix van migranten en vluchtelingen, maar deze twee termen zijn geen synoniemen, want zowel de ermee verbonden status als rechten zijn niet dezelfde. Migranten zijn personen die naar een ander land verhuizen voor een bepaalde periode, meestal om economische redenen, terwijl vluchtelingen oorlog en vervolging ontvluchten en een bijzondere status genieten.

De Europese Unie en de lidstaten delen de bevoegdheden op het gebied van immigratie. Voor legale migratie stelt de Unie de voorwaarden inzake toegang en verblijf van de onderdanen van derde landen vast, terwijl de lidstaten het aantal onderdanen die hun grondgebied binnenkomen om werk te vinden vrij mogen bepalen. Bovendien is de Europese Unie verantwoordelijk voor het voorkomen en het beperken van illegale migratie, onder meer via een terugkeerbeleid. Een illegale migrant is iemand die het grondgebied van de Europese Unie binnenkomt zonder toestemming of zonder visum.

Daarentegen geniet de vluchteling een bijzondere status zoals bepaald in het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen. Geldt als "vluchteling" elke persoon "die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil inroepen".⁴ Alle lidstaten van de Europese Unie zijn partij bij dit Verdrag en hebben zich ertoe verbonden om bescherming te bieden aan de vluchtelingen die zich op hun grondgebied bevinden, ongeacht hun ras, godsdienst of land van herkomst.

Elke verdragsluitende staat dient op vluchtelingen dezelfde regeling toe te passen als op buitenlanders in het algemeen, hen een verblijfsvergunning toe te kennen en hen sommige rechten te verlenen, zoals vrijheid van godsdienst en van verkeer, recht op onderwijs, op het aanvragen en verkrijgen van reisdocumenten en op arbeid. Vluchtelingen genieten hetzelfde socialezekerheidsstelsel als de onderdanen van het land van asiel. Daarenboven mogen ze niet uitgewezen of teruggestuurd worden naar een land indien ze daar vervolgd kunnen worden.

In België registreert de Dienst Vreemdelingenzaken de asielverzoeken, terwijl het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen onderzoekt of een asielzoeker aan de door het Verdrag bepaalde criteria voldoet. In geval van erkenning als vluchteling krijgt hij een verblijfsvergunning van onbepaalde duur. Bovendien ontvangt de asielzoeker, nadat hij een aanvraag heeft ingediend en voor de duur van de asielprocedure, materiële hulp (huisvesting, voedsel, kleding en medische verzorging), overeenkomstig de Europese richtlijn tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers in de lidstaten.⁵

---

⁴ Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, Genève, 28 juli 1951, art. 1, A, (2). Dit Verdrag was beperkt in tijd en ruimte en die beperkingen werden geschrapt met het Protocol betreffende de status van vluchtelingen van 1967.

⁵ Richtlijn 2003/9/EG van de Raad van de Europese Unie van 27 januari 2003 tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers in de lidstaten.

In de Europese Unie is een enkele lidstaat verantwoordelijk voor de behandeling van de asielverzoeken. Hierbij zijn verschillende criteria van toepassing om uit te maken welke staat belast is met de behandeling van een bepaald asielverzoek.⁶ Wanneer een asielzoeker op illegale wijze de grens van een lidstaat overschrijdt, is deze verantwoordelijk voor het dossier.

Asielbeleid in Europa

In april 2015, na het overlijden van duizenden migranten die Europa trachtten te bereiken via de Middellandse Zee, besliste de Europese Raad om de aanwezigheid van de Europese Unie op zee op te voeren, de strijd tegen mensensmokkelaars aan te gaan en illegale migratiestromen te voorkomen. De Europese Raad wenst bovendien dat het Europese asielstelsel volledig in nationale wetgeving omgezet en geïmplementeerd wordt en wil daarom nog meer noodhulp verstrekken aan de lidstaten die de grootste migrantenstromen te verwerken krijgen (o.a. Italië en Griekenland).⁷

De Europese Raad van juni 2015 spitste zich toe op de herplaatsing van 40 000 personen “die duidelijk internationale bescherming nodig hebben” uit Italië en Griekenland naar andere lidstaten. Deze maatregel werd bevestigd door de Europese Raad van 14 september 2015, tijdens dewelke de lidstaten instemden met de verdeelsleutel voor deze personen. De Raad van juni voorziet eveneens in de uitbouw van opvangvoorzieningen in de lidstaten in de frontlinie om de migranten beter te kunnen identificeren en registreren, alsook in een doeltreffend beleid inzake terugkeer, terugname en herintegratie van personen die niet voldoen aan de voorwaarden om bescherming te genieten.

Tijdens de Europese Raad van 14 september 2015 beslisten de Europese Unie en de lidstaten om extra middelen ter beschikking van het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) te stellen, om te kunnen voorzien in de behoeften van de vluchtelingen die in kampen in Irak, Jordanië, Libanon en Turkije leven. De Europese Unie verbindt zich eveneens ertoe om nauwer samen te werken met Turkije op het gebied van mensenhandelbestrijding en grensbeheer.

Daarenboven heeft de Europese Raad een principeakkoord gesloten over de herplaatsing van nog 120 000 personen uit de lidstaten die te kampen hebben met massale migrantenstromen, maar voor deze maatregel is een nieuwe beslissing van de Raad nodig wat betreft de verdeling van deze personen tussen de verschillende lidstaten.

De doelstelling van de Europese Unie is dus het bestrijden van illegale immigratie, overeenkomstig haar bevoegdheid op het gebied van gemeenschappelijk immigratiebeleid. Toch stellen sommige lidstaten zich nogal terughoudend op – hiervoor hebben ze hun eigen redenen – wanneer ze vluchtelingen moeten opvangen, overeenkomstig hun internationale verplichtingen.

---

⁶ Verordening (EG) nr. 343/2003 van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend.

⁷ Buitengewone bijeenkomst van de Europese Raad (23 april 2015) – verklaring, <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/>.

Vluchtelingen in Europa en in de wereld

De drie eerste maanden van 2015 ontving de Europese Unie 185 000 asielverzoeken. Het aantal uit Kosovo afkomstige asielzoekers is aanzienlijk toegenomen en loopt op tot 50 000. Zij vormden de grootste groep asielzoekers, voor de Syriërs en de Afghanen.⁸ De kans is echter klein dat de Kosovaarse asielzoekers de status van vluchteling krijgen, in tegenstelling tot hun Syrische en Afghaanse lotgenoten.

Europa is niet de eerste regio van de wereld waar asielzoekers toestromen en wordt ook niet zo zwaar getroffen door de vluchtelingenstroom als de staten die grenzen aan de landen waar een oorlog woedt. Turkije werd in 2014 het eerste gastland met 1,59 miljoen vluchtelingen, gevolgd door Pakistan (1,51 miljoen), Libanon (1,15 miljoen), Iran (982 000), Ethiopië (659 500) en Jordanië dat 654 100 vluchtelingen opving voor een bevolking van bijna acht miljoen inwoners.⁹

Bovendien willen de meeste personen die de oorlog ontvluchten hun land niet verlaten en verplaatsen ze zich binnen de grenzen van hun eigen land, wat het aantal vluchtelingen beperkt. In 2014 telde het UNHCR 13,9 miljoen recentelijk ontheemde vluchtelingen als gevolg van oorlog of vervolging. Van die personen waren 2,9 miljoen nieuwe vluchtelingen.

Conclusie

Al deze elementen wijzen erop dat deze migrantenstroom zeker niet nieuw is voor Europa, maar volgens het UNHCR zal het aantal vluchtelingen allesbehalve afnemen. Aangezien het een gemengde migratie betreft, kan de behandeling van de asielverzoeken enige tijd vergen en dienen de lidstaten de nodige middelen vrij te maken om deze personen op te vangen. Zodra de status van vluchteling toegekend is, heeft elke staat de verplichting om deze vluchtelingen hun rechten te waarborgen.

De gebeurtenissen van de voorbije maanden wijzen eveneens op de noodzaak voor Europa om een gemeenschappelijk immigratiebeleid te ontwikkelen en in te stemmen met een gecoördineerde verdeling van de asielverzoeken tussen de verschillende lidstaten met het oog op, onder meer, een billijke lastenverdeling bij de opvang van vluchtelingen.

*Eventuele commentaar of opmerkingen zijn welkom op het volgende e-mailadres:
irsd-cesd-scvd@mil.be.*

*Andere publicaties van het Studiecentrum voor Veiligheid en Defensie kunnen worden gedownload op **onze website**.*

www.rhid.be

⁸ "Asylum in the EU in the first quarter 2015", perscommuniqué van Eurostat, 28 juni 2015.

⁹ UNHCR Global Trends 2014, <http://unhcr.org/556725e69.html>.